

oppbrudd

ARBEIDERKLASSENS FRIGJØRING ER FORUT-
SETNINGA FOR ET FRITT UNIVERSITET.

Nr. 4, 1968
3. årgang

PRIS KR. 1,-

www.akp.no (2024)

REDAKTØR: ROALD AUNE.

I redaksjonen: Lars Berg, Bjørn H. Pedersen, Pål Stelgan, Harald Dahl, Sverre Knutsen, Svein Mortensen og Dag Johnsen.

Redaksjonens adresse: Postboks 115, Blindern, Oslo 3.

Forretningsavdelingens adresse er den samme.

Årsabonnement på OPPBRUDD koster kr. 10,- og innbefatter også eventuelle andre trykksaker som SUF-stud. måtte utgi. Abonnementspenger innbetales over postgiro-konto nr. 20 41 88, og talongen merkes "Abonnement Oppbrudd".

OPPBRUDD utgis av SUF-stud, Postboks 115, Blindern, Oslo 3. Postgiro-konto nr. 20 51 79. Formann i SUF-stud, høsten 1968 er Lars Berg.

I styret sitter forøvrig: Ingvar Skobba, Roald Aune, Ove Bengt Berg, Einar Knudsen, Ivar Berg, Svein Mortensen.

KJØP OG LES:

 UNGSOSIALISTEN

Organ for Sosialistisk Ungdomsforbund.

Fyrstikkalléen 19, Oslo 6.

I DETTE NUMMER:

Harald Dahl: Tsjekkoslovakia - "Sosialisme i frihet" eller gjenopprettelse av kapitalismen.	s. 5
Harald Minken: Vitenskap, høyere utdanning og klassekamp.	s. 9
Bertolt Brecht: Lob des Revolutionärs	s. 14
Roald Aune: Romantikk og metafysikk	s. 15
Einar Knudsen: Noen trekk ved utviklinga i Norge i etterkrigstiden.	s. 20
Nekrolog over sosialistisk studentlag	s. 25
Brigt Kristensen intervjuer Sigurd Allern: Studentkamp og klassekamp.	s. 26
Redaksjonell kommentar: Vår situasjon.	s. 35

ET SITAT FRA FORMANN MAO:

Studenterbevegelsen er en del av hele folkets bevegelse. Oppsvinget i studenterbevegelsen vil uunn-gåelig forårsake et oppsving for hele folkets bevegelse.

— Chiang Kai-shek-regjeringen er beleiret av hele folket (30. mai 1947).

OSLO BOK- OG PAPIRHANDEL,
 Schweigaards gt. 56, Oslo 6.
 Telefon: 68 01 68

har blant annet følgende bøker:

Marx:	The poverty of Philosophy	kr. 4,-
	Economic and Philosophic	
	Manuscripts of 1944	kr. 3,20
	Lønn, pris og profitt	kr. 1,50
Engels:	I bostadsfrågan	kr. 4,-
	Sosialismens utvikling fra	
	fra utopi til vitenskap	kr. 1,50
Lenin:	Collected Works (39 bind)	
	pris pr. bind	kr. 6,50
	On Literature and Art	kr. 7,25
	Against Revisionism	kr. 7,-
	Materialism and	
	Empirio-Criticism	kr. 5,20
	Av verker i utvalg på norsk	
	kan skaffes: Bind 3,4,5,7	
	9,11 og 12. Pris pr bind	kr. 3,-
Stalin:	Anarkisme eller Sosialismekr.	1,75
	Spørsmål i Leninismen	kr.10,-
	Teori och Praktik	kr.25,50
Mao Tse Tung:	Verker i utvalg, 5bind	
	innbundet på norsk	kr.68,50
	Samme på engelsk,heftet	kr.42,-
Marx/engels:	Det kommunistiske Manifest	kr5,-
	På engelsk	kr. 2,-

Enten kan du stikke innom og se på det store utvalg, eller du kan skrive og be om bokliste. Bøker kan bestilles gjennom posten.

TSJEKKOSLOVAKIA

"SOSIALISME I FRIHET" ELLER GJEN- OPPRETTELSE AV KAPITALISMEN ?

Av
Harald Dahl.

"Dubcek er en overgangsfigur. Hans fundamentale dilemma er at løsningene som trengs ikke fins i den anerkjente marxistiske lære. Jo mer effektivt den nye sentralkomiteén takler oppgavene, jo mer vil det bidra til at kommuniststyret til slutt bryter sammen."

Hanus J. HASEK, medlem av ledelsen
i det CIA-finansierte "Radio Free
Europe".

Det følgende har jeg bygd på ei rask gjennomgåing av "Aksjonsprogram for Tsjekkoslovakias Kommunistiske Parti", vedtatt av sentralkomiteén i TKP den 5. april 1968. Det er verd å merke seg at etter hendingene den 21. august gjelder dette programmet fortsatt, noe som gjentatte ganger er slått fast av lederne i Tsjekkoslovakia.

Generelt inntrykk av programmet (som er på ca. 100 maskinskravne sider) er at det bruker en masse ord og tomme fraser, velkjent fra både østeuropeiske publikasjoner det siste tiåret, og fra sosialdemokratiske valgprogram.

PARTIETS ROLLE

Programmet mystifiserer Partiets rolle i staten. At Partiet er et instrument for Proletariatets diktatur, blir avfeid som en "falsk tese" (side 24 i den tyske utgaven av programmet, utgitt av det offisielle telegrambyrået Ceteka), og fortsetter:

"Denne skadelige oppfatningen svekket initiativet og ansvaret til de statlige og de økonomiske og forretningsmessige institusjoner, skadet Partiets autoritet og hindret det i å utføre sine egentlige oppgaver (side 24)." "Partiorganene overtok oppgavene til staten og de økonomiske og forretningsmessige organ. Dette førte til en uriktig

sammenslutning av Partiet og statens organer, til en monopolisert maktstilling på noen områder, ukvalifisert inngripen, så vel som undergraving av initiativet på alle plan, likegyldighet, kult av gjennomsnittligheten og usunn anonymitet (side 12)."

Partiet skal altså ikke blande seg opp i regjeringas eller de økonomiske organers arbeid. Hvem skal da ta seg av arbeidet i statens organer?

"Partiet vil derfor strebe etter å knytte systemets demokratiske prinsipper sammen med en fagmessig og vitenskapelig ledelse og beslutningskraft. For at det på en ansvarlig måte skal være mulig å bedømme hva som er i hele samfunnets interesser, må vi hele tida ha til vurdering stadig flere alternativer og faglig begrunna framlegg til løsning av alle stridsspørsmål (side 21)." Portene blir altså slått åpne for allslags byråkrater og profesjonelle managere.

"Innafor rammene til den nåværende praksis ble ikke mulighetene for sjelstendig verksemd for regjeringa og de enkelte ministrene tilstrekkelig utnyttat ...", "Regjeringa er ikke bare et organ for den økonomiske politikken. Som statsmaktas høyeste utøvende organ må den ta seg av hele spektret av statens politiske og administrative problemer." (side 46). Dette er en av motsigelsene i programmet. Mens en på side 23 slår fast Partiets ledende rolle i Tjekkosllovakia, får en altså her høre at regjeringa skal styre hele den økonomiske politikken. .

KLASSER

En av hovedtesene i programmet er at det ikke fins antagonistiske klasser i Tjekkosllovakia mer. Dette revisjonistiske våset er forlengst avslørt av Mao Tse-tung, som klart har påvist at det også i det sosialistiske samfunnet pågår det en stadig klassekamp.

TKP-ledelsen støtter seg derimot på Khrustsjov-revisjonistenes tese om "hele folkets stat". "For den nåværende etappe er det karakteristisk at det ikke består noen antagonistiske klasser mer, og hovedtrekket ved den indre utviklinga blir prosessen med tilnærminga av alle sosiale grupper i vårt samfunn. (side 8)." "Bruken av metoder fra klassekamptida forårsakte ei kunstig spenning i samfunnet vårt mellom de sosiale gruppene, mellom nasjonene og nasjonalitetene, de forskjellige generasjonene, kommunistene og partiløse." (side 26) "Alle samfunnsklasser, skikt og grupper, begge folkeslag og alle nasjonaliteter i vårt samfunn, er enige om

grunninteressene og har sosialismen som mål." (side 14)

Ut fra dette trekker programmet den slutninga at alle klassekampmetoder og undertrykking av kontrarevolusjonære er overflødig. Her blir altså dørene slått opp for allslags reaksjonær propaganda og kontrarevolusjonær propaganda og aktivitet, ved: "gjennom rettsnormer må talefriheten for mindre grupper og meninger garanteres." (side 37).

ØKONOMISK POLITIKK

"I rettssystemet må vi gradvis løyse ei rekke oppgaver om hvordan vi på en bedre og mer konsekvent måte skal beskytte de personlige rettigheter og borgernes private eiendom (min uthevelse - H.D.), vi må særlig fjerne slike bestemmelser som i virkeligheten setter den enkelte borger i ei ufordelaktig stilling ovafor staten eller andre institusjoner." (side 37).

Hand i hand med dette skal en gå bort fra statlige prisfastsettelse og la kreftenes frie spill råde: "Rasjonelle prisforhold kan ikke bestemmes eller proklameres fra statlig hold, det er nødvendig at de blir danna på grunnlag av markedskreftenes innflytelse." (side 70). Med dette; større garantier for den private eiendomsretten, og danning av prisene på det frie marked, blir altså vegen for ei fullstendig gjeninnføring av kapitalismen rydda.

I steden for en lønnspolitikk med forholdsvis små lønnsforskjeller, skal dette endres: "Ved at en anvender prinsippet om belønning etter mengde, kvalitet og arbeidets samfunnsmessige nytte, forutsetter dette en de-nivellering av lønnene." (sidene 22-23). Hvor dette fører hen, viser dette sitatet fra hovedorganet for det tjekkoslovakiske kommunistpartiet: "Siden 1966 har gjennomsnittslønna til ingeniører og teknikere økt med 5,2%, lønna til funksjonærer i administrasjonen økt med 6,2%, mens lønningene til arbeidere steg med bare 1,4%." (Rude Pravo, 22. juli 1967).

Til slutt litt om utenrikshandelen. For ei rasjonell utnyttning av landets ressurser og oppbygging av landets industri etter landets virkelige behov, er det nødvendig med at en har ført kontroll med inn- og utførsel, gjennom at staten har monopol på utenrikshandelen. Dette skal nå avtrappes. "Bestrebelsene på å åpne vår økonomi for verdensmarkedets trykk, gjør det nødvendig å befri utenrikshandelmonopolet fra administrative metoder, så vel

som å fjerne prinsippet om ledelse ved direktiver av transaksjonene i utenrikshandelen"...
 "Produksjons- og handelsforetak må ha rett til å velge sine egne eksport- og importorganisasjoner." (side 67).

"Vi undersøker muligheten av å bli med i Verdensbanken og det Internasjonale Pengefondet (IMF)" (Daværende vise-statsminister Ota Sik på en pressekonferanse 14. mai 1968). I dette sitatet ligger muligens nøkkelen til Sovjets intervensjon i Tjekkosllovakia. Både Verdensbanken og IMF er kontrollert av USA og brukes som imperialistiske redskap i utbyttinga av verdens folk, både i u-landa og Vest-Europa. Med dette ville Tjekkosllovakia komme i en situasjon meget utsatt for amerikansk innflytelse og økonomisk press, noe som kunne føre til at Tjekkosllovakia helt forlot Warszawa-pakten og økonomisk sett fullstendig kom under USA's åk. Dette kunne Sovjet ikke gå med på, da landet har store fordeler ved sin samhandel med Tjekkosllovakia. Sovjet-varer blir solgt til priser som tildels ligger over verdensmarkedets, mens tjekkske varer som eksporteres til Sovjet har et lågere prisnivå.

Da Sovjet ikke ville gi slipp på denne innbringende butikken, rullet stridsvognene over grensa natta mellom 20. og 21. august. USA ble snytt for enda et land å utbytte, men nøyde seg bare med svake protester. Hvorfor? Det stilltiende samarbeidet mellom USA og Sovjet var mer verdifullt for USA, særlig nå da kampen mot US-imperialismen stadig øker i styrke rundt omkring i verden.

Hva lærer dette oss? USA og Sovjet er, til tross for taktisk rivalisering, fast bestemt på å opprettholde sin "fredelige sameksistens"-politikk. Denne politikken med "fred for enhver pris", er en kamuflasje for støtte til allslags råtnede regimer som i Brasil, Colombia, Kongo og Indonesia.

KNUS DEN SOVJETISK-AMERIKANSKE SAMMENSVERGELSEN!
 VERDENS FOLK VIL SEIRE!

VITENSKAP, HØYERE UTDANNING OG KLASSEKAMP.

AV HARALD MINKEN

Viten monopoliseres. I mange vitenskapsgreiner er de mest framskredne resultater bare tilgjengelige for den lille klikken som får seg tildelt de hemmelige oppdrag. Hemmelighetsstempel, patentoppkjøp og andre former for kontroll med forskningens resultater er et stort hinder for vitenskapelig framgang.

Viktigere er likevel den herskende klassens kontroll over og direkte inngripen i selve forskningsprosessen. Idag er vitenskapen i stor grad avhengig av oppdrag og målsetninger som gis den av monopolkapitalen, og av staten i samarbeid med monopolkapitalen. Forskningen foregår som oppdragsforskning, som produktutvikling, som forskning i bransjeinstitutter (en form for karteller) og som forskning finansiert av fonds med uttrykte politiske og næringsøkonomiske målsetninger. I alle vestlige land drives dessuten "forskningspolitikk" i et nett av samarbeidsråd og konsultative organer under forskjellige departementer. Disse rådene er sammensatt av professorer, universitetsadministratorer, embetsmenn og "næringslivets menn". Offentligheten forøvrig er nesten ikke representert - særlig ikke arbeiderorganisasjonene. "Forskningspolitikken" unndrar seg de folkevalgte innflytelse, for ikke å snakke om folk flest, som sikkert ikke aner at det treffes viktige politiske beslutninger på dette feltet.

De herskendes kortsiktige økonomiske interesser avgjør således prioriteringer og griper bestemmende inn i vitenskapens innhold. Anvendt forskning - nemlig forskning anvendt til manipulering, undertrykkelse og destruksjon - får en avgjørende overvekt i forhold til grunnleggende forskning. Vitenskapen blir ateoretisk eller teoretisk forvirret; den benekter muligheten av vesentlig innsikt i samfunnet og naturen og følgerig også muligheten av sosial frigjøring og frigjøring fra nød. Den forfaller til hersketeknikk.

De vitenskapelige toppautoritetene er i nær allianse med kapitalistklassen. Det er påvist at familiebakgrunnen stort sett er den samme for professorer og toppmenn "næringslivet". Borgerlig vitenskap er et hjelpemiddel til makt på universitetet for disse professorene, men framfor alt er borgerlig vitenskap et hjelpemiddel til makt i samfunnet for monopolkapitalistklassen.

Seinkapitalismen blir stadig mer preget av alliansen mellom "vitenskap og teknikk" og utilsørt pengemakt. I USA, hvor denne utviklinga er kommet lengst, er det staten ved hjelp av rustningsbevilgningene som bringer disse to allierte sammen. Den alt overvegende delen av statens forskningsbevilgninger går i USA til noen få private konserner, som på sin side har staten som viktigste avtaker av sine produkter (mest fly, skip og våpensystemer). 2/3 av vitenskapsmennene og teknikerne i landet er ansatt i rustningsindustrien, eller i industri som leverer til rustningsindustrien.

Konkurransen mellom de forskjellige monopolistiske konsernene og mellom de forskjellige kapitalistiske land skjerpes stadig. "Hensynet til konkurranseevnen" og frykten for "den teknologiske kløfta" mellom USA og Europa (og mellom EEC og Norge, f.eks.) tilsier en stadig økt utbytting av de profittmulighetene som ligger i vitenskapen, også i vårt land. Storkonsernene i Norge, som nå effektiviserer sine arbeidsmetoder og øker utbyttinga av arbeiderne (strukturrasjonalisering, kapitalkonsentrasjon), er også de viktigste avtakerne av vitenskapelig arbeidskraft. De krever nå at forskningsbevilgningene skal brukes der de gir størst øyeblikkelig profitt. De insisterer på at Staten skal betale stadig mer av investeringene i forskning og utvikling. De intensiverer industrispionasjen. De presser på for en effektivisering av den postgymnasiale utdanning: mer "brukelig" arbeidskraft på alle nivåer til en billigere pris. Norge kan henge med i galoppen: Ned med nordmennene, vekk med utkantdistriktene og jordbruket! Ned med vitenskapen, fram for administrator-ingeniører så bortlærte at de ikke engang forstår det når arbeiderne kommer med gode forslag!

I Ottosenkomiteen og i forskningsrådene har disse kravstore monopolkapitalistene fått en representasjon som samsvarer med hva de betyr for Norges kapitalistiske framtid.

Samtidig har Staten, LO og NAF gått sammen om å intensivere utforskninga av hvordan arbeidsfolk skal holdes nede under denne utviklinga, som er en følge av de voldsomt skjerpede konkurranseforhold på verdensmarkedet. Samarbeidsideologien er i seg sjøl et godt våpen, men den må finpusses og settes ut i livet av "samfunnsplanleggere", industrisosiologer og skolefolk. "Vitenskapen" er et godt redskap både i konkurransen om markeder og nye produkter, og i bestrebelsene på å hindre "sosial uro". Etter borgerskapets samstemmige mening må vi perfektionere hersketeknikken i tida som kommer.

Av det som er sagt til nå, gir det seg at klassekampen på universitetet er både hard, innviklet og mangfoldig. Den omfatter kamp mot det faglige fåmannsveldet, kritikk av den borgerlige vitenskapen, men dessuten også kamp mot de sosiale skjeivhetene i rekrutteringa til universitetet, kamp mot effektiviseringstiltakene og kamp for studentenes økonomiske og sosiale sikkerhet.

Det er viktig for oss SUF-studere å holde fast på at vi ikke fundamentalt kan endre maktforholdene på Universitetet bare ved å bygge opp en sterk studentbevegelse. "Studentmakt" vil ikke la seg etablere. Dette fordi Universitetet ivaretar funksjoner både på forskningens og undervisningens område som er livsviktige for kapitalismens fortsatte beståen og ekspansjon. Det gjelder på forskjellig måte i alle kapitalistiske land. I USA brukes rustningsforskning og rustningsproduksjon til å unngå underkonsumpsjonskrisa som alltid truer; dessuten representerer "spill-over"-effekten av den militære forskninga den eneste økonomisk mulige måten som tilstrekkelig profitable forskningsresultater kan framskaffes på i denne utviklede blande-økonomien. De private har ikke råd til de omfattende investeringene, og staten har ikke ideologisk råd til å subsidiere forskninga på en mer direkte måte. I Norge er det om å gjøre å bygge opp en "nasjonal forskning" på de områder hvor vi har mulighet til å konkurrere på verdensmarkedet.

Uansett land, så er forskningsresultater ikke bare et spørsmål om toppvitenskapsmenn, men om assistenter, teknikere og kvalifisert arbeidskraft som kan sette resultatene ut i livet og holde i gang en produksjon av kompliserte vareslag. Derfor må undervisninga på alle

nivåer underlegges kapitalmakta, og kapitalen kan ikke tillate at studentene, f.eks., etablerer sin egen makt på universitetet.

Studentbevegelsen kan bare seire med arbeiderbevegelsen. Omvendt utgjør den en viktig del av arbeiderbevegelsen. Studentbevegelsen må bidra til at studentene blir mer jordnære, at de knytter nærmere forbindelser med arbeidsfolk og ikke lenger er villig til passivt å la seg bruke mot arbeidsfolk. Arbeiderbevegelsens posisjoner på universitetet må utbygges. Hva vil skje dersom den studentbevegelsen som er i ferd med å bygges opp, ikke blir sosialistisk, men liberal og formaldemokratisk?

For det første kan det skje at studentene virkelig får igjennom en betydelig økt representasjon i råd og utvalg. Men de vil ikke vite hva de skal bruke denne makta til. Dermed forblir styret på universitetet like byråkratiske. Størsteparten av studentene mister snart interessen og alt vi har fått er en større prosent studentpamper. Dette er i og for seg en verdifull erfaring av hva formaldemokrati er.

Verre er det hvis studentene på liberale forutsetninger ("akademisk frihet") virkelig sikrer seg frie studieforhold, studielønn og gode dager. I så fall er det lett å forstå hva som har skjedd: Universitetets funksjon som forskningssted er overtatt av halvoffentlige forskningsinstitutter og bransjeinstitutter, den stramme "yrkesopplæringa" er veltet over på elever ved andre skoleslag (distriktshøyskoler!), slik at universitetet er blitt et luksusforetak for overklassebarn, og utgiftene, den økte utbygginga, er veltet over på arbeiderne.

Et eksempel: Hvis radikale viderekomne studenter arrangerer seminarer om interessante radikale emner for seg og vennene sine, og dette vel og merke ikke skjer som et ledd i oppbygginga av arbeiderbevegelsen på universitetet, så overlater de med det grunnfags- og mellomfagsstudentene til seg sjøl og sine konservative lærere, og det til og med uten å forsøke å rette kritikk mot det som foregår på de lavere nivåer!

Vi må stille "maktspørsmålet" på instituttene, vi må sørge for at studentbevegelsen alltid har brodd mot den borgerlige makta på universitetet, og mot alliansen mellom professorer og kapitalister!

Dette betyr ikke at vi ikke kan gå sammen med de liberale i den defensive kampen mot de verste utvekslene på vår samfunnsordning. Både SVL og vi mener Ottosen-komiteén er uakseptabel, og jeg skulle tro mange liberalere vil være motstandere av den overdimensjonerte kapitalkonsentrasjonen vi allerede har. Det gjelder jo f.eks. varehandelen.

Det betyr heller ikke at vi skal ruse rett på, slå inn alle kontordører og okkupere og kreve. Vi må gå ut fra de viktigste behov studentene flest føler idag, og ta opp deres egne krav. Men etterhvert vil den bevegelsen som slik kommer igang, forhåpentligvis utvikle seg til å stille de fundamentale maktspørsmål på universitetet, og den vil også vite å alliere seg med arbeiderbevegelsen for å få dem løst. Vi må arbeide for at dette er utviklinga interesseorganisasjonen tar. Det er forhåpentligvis også utviklinga de liberale tar, og utviklinga til størsteparten av studentene, som ikke tar sikte på noen privilegert stilling for seg sjøl ved å smiske for vitenskapens, politikken og næringslivets irrasjonelle autoriteter. Disse vil heller ikke ha noen spesielt strålende maktposisjoner i samfunnet i vente, det er ganske sikkert. De må til slutt kunne forene seg med arbeiderne, med de lavere lærekreftene og med de professorene som virkelig ønsker at vitenskapen skal gjøre framskritt og kunne settes inn mot nød og usosial urett.

Lob des Revolutionärs

Wenn die Unterdrückung zunimmt
Werden viele entmutigt
Aber sein Mut wächst.

Er organisiert sein Kampf
Um den Lohn Groschen, um das Teewasser
Und um die Macht im Staat.
Er fragt das Eigentum:
Woher kommst du?
Er fragt die Ansichten:
Wem nutzt ihr?

Wo immer geschwiegen wird
Dort wird er sprechen
Und wo Unterdrückung herrscht und von
Schicksal die Rede ist
Wird er die Namen nennen.

Wo er sich zu Tisch setzt
Setzt sich die Unzufriedenheit zu Tisch
Das Essen wird schlecht
Und als eng wird erkannt die Kammer.

Wohin sie ihn jagen, dorthin
Geht der Aufruhr, und wo er verjagt ist
Bleibt die Unruhe doch.

Sang fra skuespillet "Die Massnahme"
av Bert Brecht.

ROMANTIKK OG METAFYSIKK om den ny-anarkistiske profet Herbert Marcuse.

AV ROALD AUNE

Hegels Geschichtsauffassung setzt einen abstrakten oder absoluten Geist voraus, der sich so entwickelt, dass die Menschheit nur eine Masse ist, die ihn unbewusst oder bewusst trägt.

Marx: Die Heilige Familie.

Borgerskapet som kom til makten gjennom å knuse det feudale statsapparat, og som behersker samfunnslivet gjennom kapitalistisk produksjon, har avlet en innbitt motstander: Herbert Marcuse. For et produkt av borgerskapet er han, et av dette samfunns filosofer. Hans skrifter er dessuten fylt av moralsk vrede og oppfordring til menneskene om å forandre samfunnet, han er en opprører og har som sådan krav på vår interesse. Faller hans strategi sammen med vår, vil hans analyse bringe oss innsikt i den kamp vi skal føre for å knuse den borgerlige samfunnsform?

Marcuses utgangspunkt er behovet for forandring - ikke ut fra en avvisning av borgerskapet som en klasse - men en avvisning av produksjonsprosessen. Produksjonsprosessen har blitt helhet, og har fortrent den formelle eiendomsrett som grunnlag for motsetninger mellom klasser. De som er innenfor kan ikke ha et subjektivt behov for forandring; de integrerte tar del i og nyttiggjør seg den kapitalistiske produksjon. Lønnsarbeidernes interesser er å konsolidere kapitalens makt, utvide dens område, nasjonalt og globalt. Dette er utgangspunktet for Marcuses krav på forandring, de som produserer og reproduserer innenfor et system som preges av total forvaltning verken kan eller vil ha behov for forandring. Marx' subjekt (menneskene) - objekt (naturen) - dialektikk er blitt til utenfor - innenfor dialektikk. Bruddet med marxismen skal få bredere plass senere.

Marcuse vier dette forhold stor plass i sin bok *One-dimensional Man*, og da ut fra vissheten om at dette systemet gjennom organiseringen av arbeidet synes å kunne unngå økonomiske kriser. Motsetningenes harmonisering er arbeiderklassens resultat.

Nøkkelbegrepet i denne utvikling er teknologisk rasjonalitet. En sammenfatning av Marcuses 5 teser:

1. Samfunnsutviklingens bestemmende tendenser blir ikke avledet av økonomiske, men av teknologiske sammenhenger.
2. Den nye overklassen består av spesialister, ingeniører og andre med innsikt i den teknologiske prosess.
3. Den manuelle innsats blir fortrent av maskinene, automatisering.
4. Konsolideringen av denne prosess skjer gjennom økte midler til forskning og produksjon av teknisk viten.
5. Dette skjer samtidig med at statens makt økes til å omfatte total kontroll, enhver forandring integreres av det bestående.

Måten Marcuse beskriver denne utvikling er typisk: Terminologiske paradokser, språkkonstruksjoner og dialektiske modeller. Total rasjonalitet, som i grunnen er irrasjonell, ytelsesevne som er ødeleggelse, frihet og frigjøring av behov som egentlig er underkastelse.

Selve begrepene er reaksjonære for Marcuse. De må bli orientert fra virkelighet til mulighet. Dette kaller Marcuse transcendens (overskridelse).

Engels hevdet at sosialismen utviklet seg fra utopi til vitenskap, Marcuse går fra vitenskap til utopi: Men her ser vi hvordan Marcuse rammes av Marx' beskrivelse av Hegels historieoppfatning fra Die heilige Familie. Marcuses begreper og analyse grunner seg på en fetisjering av utopisk negativitet, Menneskenes potensial og de samfunnsmessige restriksjoner.

Her må vi gå nærmere inn på grunnlaget for den totale kontroll gjennom "teknologisk rasjonalitet". Basis er den rasjonelle forvaltningspraksis, produksjonsteknologi og ytelse av tjenester som er kalkulert av eksperter. Maktutøvelse faller også på eksperter, ingeniører, mennesker med teknologisk innsikt, som styrer gjennom hierarkiske organisasjoner. Denne metodiske ytelsespraksis har bredd seg ut over det samfunnsmessige liv. Økonomisk utbytting blir avløst av abstrakt, totalitær kontroll. Byråkrati og teknokrati har fått særinteressene (eierforholdene) deres funksjon og selv blitt til herskerinteresser. Den herskende teknologiske forvaltning kan ikke identifiseres med bestemte sosiale klasser eller grupper.

Hos Marcuse må derfor opprøret og kritikken komme utenfra, fra de som ennå ikke identifiserer seg med den bevissthet som maktutøvelsen hviler på. Det som er utenfor produksjonsprosessen. Det ytre må møte det indre som noe helt annet, motsetningene må ikke bli integrert i "kapitalismens ånd" som er total kontroll. Frigjøring av menneskenes behov, som er grunnlaget for revolusjonær forandring, er det våpen som skal rettes mot det bestående.

Her ser vi hvordan Marcuse med nødvendighet må avvise arbeiderklassen som det revolusjonære subjekt. Eiendomsforholdet til produksjonsmidlene er avløst av teknologiens totale kontroll. Det som Marx skrev i Die deutsche Ideologie om sin samtids filosofer holder overfor Marcuse: "Nicht nur in ihren Antworten, schon in den Fragen selbst lag eine Mystifikation".

Det som for Marcuse dypest sett er konflikten i et industrisamfunn er altså motsetningen mellom tingliggjort rasjonalitet og menneskelige behov. Det han imidlertid ikke kan gi svar på, er hvordan de individ som er undertrykt av total forvaltning - noe de bidrar med gjennom sitt eget arbeid - skal kunne befri seg fra seg selv såvel som sine herrer. Istedet snakker han om en ny dimensjon for den menneskelige eksistens, hinsides "materiell basis, bygd på den biologiske funksjon".

Det som etter hvert blir tydelig for oss er at Marcuse gjennom skillet deltakere/ikke-deltakere i produksjonsprosessen, ser sitt håp i hva han kaller outcast, the non-integrated, og de undertrykte i den tredje verden. Enhver organisering av motstand synes å kunne bli integrert i det bestående, oppdemningen mot sosial forandring er total. Marcuses strategi blir da anarkistisk. Vi avslutter dette avsnittet med nok et sitat fra Die heilige Familie, som viser hvor nær Marcuse står unghgelianerne. "Diese Forderung, das Bewusstsein zu verändern, läuft auf die Forderung hinaus, das Bestehende anders zu interpretieren, d.h., es vermittelt einer anderen Interpretation anzukennen".

Marcuses analyse av industrisamfunnet er ikke kjennetegnet gjennom bruk av økonomiske begrep, analysen blir en politisk-filosofisk kritikk av samfunnet. Fornuft, spontanitet, frihet, frigjøring av behov er kritikkens fundamentale begrep. Riktignok nevner Marcuse marxistiske uttrykk som produktivkrefter og produksjonsforhold, men da aldri som begrep i en

materiell analyse, de er tatt ut av sin opprinnelige sammenheng innenfor politisk økonomi og inngår for å beskrive spenningstilstander utenfor/innenfor produksjonsprosessen. Marxismen er ingen aksiomatisk vitenskap, den utelukker videre spekulasjoner og prediksjoner. Grunnbegrep i marxismen, som arbeidskraftens verdi, motsetningen mellom lønnsarbeid og kapital og statens klassegrunnlag er ikke teoretiske hjørnesteiner i et system forbeholdt de innvidde, men uttrykk for konkret analyse av den konkrete virkelighet. Vi trenger ikke gå nærmere inn på dette her, men skal gjengi noen punkter i marxistisk analyse som har vist sin gyldighet gjennom politisk praksis.

BRUDDET MED MARXISMEN.

Nicht das Bewusstsein bestimmt das Leben, sondern das Leben bestimmt das Bewusstsein.

Kritik der Politischen Ökonomi.

I. All produksjon er tilegnelse av naturen fra individets side innenfor og formidlet av en bestemt samfunnsform. Eiendom (tilegnelse) er betingelse for produksjon, og en tilegnelse som ikke gir seg uttrykk i eiendomsforhold, er *contradictio in subjecto*.

II. En bestemt produksjonsmåte avgjør ikke samfunnets organisering i klasser og grupper, men en bestemt produksjonsmåte er mulig på grunn av forholdene mellom menneskene (klasseforholdene).

III. Når det er snakk om produksjon, er det alltid snakk om produksjon på et bestemt samfunnsmessig utviklingstrinn.

IV. For å sikre denne produksjonen iverksetter borgerskapet bestemte rettsforhold, regjeringsform etc., som tilsvarer utviklingen av produksjonsforholdene.

Eiendommen i sin nåværende form er grunnlagt på motsetningen mellom kapital og lønnsarbeid. La oss se på de to sidene i denne motsetningen, for å se om Marx' analyse ennå har gyldighet. Marcuses teorier om arbeiderklassens integrasjon står og faller med hovedmotsetningens karakter i dag.

V. Marx' verditeori.

Marx sier i Lønnsarbeid og Kapital: Kapitalen kan bare økes ved å byttes med arbeidskraft, ved å kalle lønnsarbeid til live. Lønnsarbeiderens arbeidskraft kan bare byttes med kapital ved å øke kapitalen, ved å styrke dens makt hvis slave den er.

Dette betyr at i et kapitalistisk samfunn vil arbeidskraften få dobbelt verdi: En verdi for arbeideren og en verdi for kapitalisten. Arbeideren får utbetalt lønn som er lik arbeidskraftens bytteverdi (For lønnen bytter han til seg en sum varer.). For kapitalisten har arbeidskraften større verdi, arbeidskraftens bruksverdi, som er lik bytteverdien + merprodukt. Deler av dette merproduktet akkumuleres, deler gir kapitalisten direkte profitt.

Nå er ikke kapital en ting - produksjonsprosessen som andre faktorer - men et bestemt produksjonsforhold med tilsvarende samfunnsforhold. Og bare privateiendom kan skape kapital som grunnlag for makt og kontroll - kapitalen blir utbyttingsinstrument.

Marcuses manglende interesse for politisk økonomi får til følge at han aksepterer Galbraiths tese om at "the Techno-structure" har avskaffet privateiendommen som grunnlag for utsuging av arbeid, motsetningene harmoniseres i produksjonen selv. (Se The New Industrial State.) Det er naturligvis fristende å avfeie Marcuse ved å henvise til Frankrike, men for dem som ennå lytter til profetens ord og spiller søt musikk mens kontrarevolusjonen kjemper forgjeves mot historiens utvikling, har vi gått så grundig til verks for å mobilisere alle revolusjonære i dagens kamp på et klassegrunnlag.

Seksuell sublimering og desublimering, vel, nye behov trenger nye begrep. Vi forveksler ikke bevissthet med klassetilhørighet. Marx står fast, borgerskapet vakler. Marcuse faller mellom to stoler: Sin egen bevissthet. Marcuse bidrar derved til å vise oss riktighet av Marx' ord: "Alle Wissenschaft wäre überflüssig, wenn die Erscheinungsform und das Wesen unmittelbar zusammenfielen."

* Vår oppgave er å avsløre kapitalistisk formidling. Hos Galbraith faller arbeiderklassens konkrete ytringer sammen med deres samfunnsmessige stilling. Han, som en ærlig borger, forveksler klassebevissthet og klassetilhørighet. Marcuse deler denne misforståelsen. Det gjør ikke vi.

NOEN TREKK VED UTVIKLINGA I NORGE I ETTERKRIGSTIDA.

AV EINAR KNUDSEN

Den norske økonomi er i meget høy grad integrert i den vest-europeiske og amerikanske kapitalisme. Dette har medført at vi finner visse felles trekk ved utviklingen i Norge og i de andre privatkapitalistiske land, samtidig som vi finner en rekke nasjonale særegenheter som har hatt stor innflytelse på retningen av utviklingen. Det som er felles for utviklingen, dekkes på de fleste felter av det vi kaller strukturrasjonalisering, noe som i de fleste tilfellene betyr økt konsentrasjon av produksjonen i større enheter med økt innflytelse og dominans for storkapitalen samtidig som vi finner en flukt av arbeidskraft fra primærnæringene (jordbruk, skogbruk og fiske) over til tertiærnæringene (serviceyrkene) og delvis til sekundærnæringene (industri, gruvedrift m.v.). Denne utviklingen har funnet sted i Norge i hele etterkrigstiden, noe som fikk konkrete utslag på et tidlig tidspunkt. Således kunne bladet "Kooperatøren" fra mai-juli 1954 skrive at bare fire prosent av industribedriftene eide hele 60% av den totale kapitalen i norsk industri. Den samme kapitalkonsentrasjonen finner vi også innen bankvesenet, der bare tre av de største bankene i landet - Christiania Bank og Kreditkasse, Creditbanken og Bergens Privatbank - kontrollerer over halvparten av forretningsbankenes samlede forvaltningskapital.

De strukturendringer som har foregått innen norsk økonomi vil bli ytterligere belyst gjennom det statistiske materialet som er gjengitt nedenfor:

Tabell 1.

Endring pr. år i yrkesbefolkning etter hovednæringsgrupper. Folketellinger. Sysselsettingsstatistikk 1960 og 1965.

	Primær- næringer	Sekundær- næringer	Tertiær- næringer	Yrkesut- øvere (alt ¹)
1930—1946	650	8 600	4 400	12 800
1946—1950	11 700	15 300	2 800	4 900
1950—1960	8 500	700	9 900	1 800
1960—1965	8 500	5 400	11 200	8 100

Tabell 2.

Relativ fordeling av total yrkesbefolkning
(total sysselsetting) etter folketellinger
og sysselsetningsstatistikk.

	Folketellinger				Sysselset- tingsstatistikk
	1930	1950	1960	1965	1965
Primær- næringer	36	26	19	18	14
Sekundær- næringer	27	37	37	37	38
Tertiær- næringer	37	37	44	45	48
I alt, pst.	100	100	100	100	100
Antall i 1 000	1 163	1 388	1 406	1 354	1 394

Tabell 3.

Nettoflytting pr. år pr. 1 000 av folkmengden. Eksklusiv utlandet.

	1951-54	1955-59	1961-64	1963	1964	1965 ¹⁾
Østfoldfylkene	5,5	6,2	5,3	4,9	3,5	4,6
Hedmark - Oppland	-5,0	-5,7	-4,6	-5,6	-3,4	-3,3
Buskerud - Telemark	0	1,0	2,4	3,7	3,8	2,3
Sørlandet	-0,6	-0,2	0,1	-1,3	-0,9	2,5
Vestlandet	-1,2	-1,7	-2,3	-2,2	-1,7	-1,8
Trøndelag	-2,8	-3,2	-2,8	-3,2	-0,9	-0,7
Nord-Norge	-4,2	-5,2	-4,6	-4,4	-3,7	-7,5

Folketellingsåret 1960 er holdt utenfor beregningen av årsgjennomsnittet, fordi en viss feilmargin ved flyttetallene i årene etter 1950, kommer fram som et akkumulert og ikke realistisk tillegg i 1960.

Tabell 4.

Folkeøkning i landsdeler 1910-1965.

	Folkeøkning i prosent				Folke- mengde i 1 000 i. l. 1965	I pst. av riket	
	1910-30	1930-50	1950-60	1960-65		1910	1965
Østlandet	22	17	10	3,6	1 311	46,8	43,8
Sørlandet	2	11	8	3,1	192	6,6	5,2
Vestlandet	16	17	10	3,1	926	25,0	24,8
Trøndelag	16	14	7	2,4	336	9,7	9,1
Nord-Norge	19	20	8	2,8	449	11,9	12,1
Riket	18	17	10	3,3	3 708	100,0	100,0

Sammen med fraflyttinga fra landsbygda har vi fått nedleggelsen av en mengde mindre enheter innen jordbruket, og det har i tettstedene foregått sammenslutninger som har ført til større enheter innen industrien.

I denne perioden har utenlandsk, og da spesielt amerikansk, monopolkapital økt sin innflytelse over utviklingen i Norge. Dette har skjedd ved kapitalimport gjennom kommunal og statlig opplåning til utbyggingsoppgaver, og ved at utenlandske kapitaleiere, oftest storkonserner,

har kjøpt opp aksjer i norske foretak. Dette skulle bl. a. gå frem av nedenforstående statistikk:

Tabell 5.

Norske aksjer på utenlandske hender. Pålydende verdi i millioner kr. pr. 31/12.
(Kilde: Leif Johansen: Utenlandsk kapital i Norge. Ny Dag)

1953	1955	1958	1960
304	310	393	516

Utviklingen etter 1960 har ytterligere bekreftet økningen i den utenlandske kapitalinnflytelsen. Dette kommer bl. a. frem i amerikaneren Arthur Stonehills doktoravhandling "Foreign ownership in Norwegian enterprises". Han dokumenterer at mens den utenlandskt eiede aksjekapitalen i 1952 utgjorde 9,6% av den totale aksjekapital i norske bedrifter, så utgjorde den utenlandske delen ti år senere, pr. 31/12-1962, 14,5%.

Stonehill tar også for seg markedsverdien av aksjene, og det viser seg da at innflytelsen fra utlandet er mye større enn det aksjenes pålydende verdi viser:

Tabell 6.

Norske aksjer på utenlandske hender. Markedsverdi i millioner kr.

1/1-1947	31/12-1951	31/12-1956	31/12-1962
317,8	434,2	669	1.458,2

Heller ikke markedsverdien på aksjene gir noe fullgodt bilde over den reelle kapitalinnflytelsen fra utlandet. Dette er et forhold som ikke bare gjelder de utenlandskt eiede aksjene, men stort sett innen alle aksjeselskaper. Et selskap som f. eks. figurerer med en aksjekapital på ca. 10 mill. kr., kan godt være anslått til å ha en formue 70 mill. kr. av ligningsvesenet. Dette representerer da bare så noenlunde de bokførte verdier. Men på grunn av de store avskrivninger i etterkrigstiden, gir heller ikke de bokførte verdiene i bedriftenes regnskaper på langt nær et riktig bilde av hvor store verdier det dreier seg om i de enkelte bedrifter. Harald Holm gir eksempler på dette i heftet "Arbeidslønn, levestandard og klasseforskjell i Norge": "En oversikt som er gitt ut

privat i Oslo (anmeldt i Arbeiderbladet juli 1958) viser at f. eks. papirfabrikken Hunfoss Fabrikker står bokført med vel 15 millioner kroner, bare vel halvparten av hva en moderne papirmaskin koster i dag! Greaaker Cellulosefabrikk har bokført eiendom og anlegg med 24,4 millioner kroner, og enda har denne bedriften bare i de siste 4 årene fram til 1958 foretatt investeringer og nyutvidelser for 35 millioner kroner i tillegg til de eldre verdiene." Holms hefte kom ut i 1958, men det er ingen ting som tyder på at de forhold som det her er pekt på, har forandret seg noe vesentlig. Den kilden som kan gi oss det beste tilnærmet riktige bilde av de verdiene et selskap sitter inne med og disponerer, er brannforsikringsverdien tatt sammen med fondene. Brannforsikringsverdi pluss fonds løper opp i en verdi som ofte er det 10-12-dobbelte av aksjekapitalen, og av og til langt mer enn dette også.

Som nevnt tidligere har spesielt økningen i den amerikanske kapitalinnflytelsen i Norge vært merkbar, noe som også går frem av Stonehills doktoravhandling:

Tabell 7.

Norske aksjer på utenlandske hender, fordelt på eierland. Pålydende verdi i millioner kr.
Et utdrag av sentrale eierland av norske aksjer.

Land:	1/1-1947	31/12-1951	31/12-1962
Canada	20,2	26,0	62,0
Frankrike	64,7	72,4	131,6
Sverige	34,7	33,4	54,2
U.K. og N.Irland	52,5	39,4	98,6
USA	48,8	50,4	185,5

Den utenlandske kapitalen i Norge er konsentrert omkring storforetak. Nuværende eller tidligere utenlandske investeringer er således ansvarlig for et stort antall av de største selskapene i de følgende industrisektorene (fra Stonehill, basert på sysselsettingstallene fra 1962):

1. Gruvedrift - 7 av de 8 største selskapene.
2. Kjemisk og oljeforedling - 5 av de 6 største selskapene.
3. Viktige metaller - 7 av de 15 største selskapene.
4. Elektroteknisk - 7 av de 9 største selskapene.
5. Treforedling - det største selskapet.
6. Handel - 5 av de 6 største selskapene.

Et annet markert trekk ved norske storbedrifter er at de ofte har inngått avtaler med hverandre om konkurranse-reguleringer. Hvis en således tar for seg oversikt nr. 4 over registret for konkurranse-reguleringer og storbedrifter pr. 1. januar 1967, som er utgitt av Prisdirektoratet som bilag til Pristidende, så finner en at følgende setning går igjen på nesten hver side: "Det er gitt dispensasjon fra forbudet mot konkurranse-reguleringer av priser og avanser i forskriftene av 1. juli 1960."

Disse reguleringene storforetakene seg i mellom skjer bl. a. ved at man fastsetter prisene felles på visse produkter, ved at man deler landet mellom seg, slik f. eks. ølbryggeriene har gjort, eller ved at man fastsetter kvoter på hvor mye hver enkelt bedrift kan få lov til å selge. Den siste formen for reguleringer finner vi bl. a. mellom en del norske foretak og noen utenlandske. Etterkrigstiden har således definitivt bevist at kapitalismen i Norge ikke har noe med frikonkurransesamfunnet å gjøre, men tvert i mot, det er monopolkapitalismen som dominerer.

Av det statistiske materialet foran går det frem at det i etterkrigstiden har funnet sted store forandringer hva angår struktur og eierforhold innen norsk næringsliv. Samtidig med konsentrasjonen av kapital innen næringslivet har vi fått en maktpyramide med noen få menn på toppen, som går igjen fra styre til styre, fra selskap til selskap, - og som etterhvert har fått en umåtelig makt i det norske samfunn gjennom sin økonomiske posisjon.

Vi skal i senere artikler ta opp de spørsmålene som er berørt her, til nærmere analyse. Vi vil ta for oss bakgrunnen for den utviklingen som har funnet sted, drivkraften bak utviklingen og den rolle staten har spilt gjennom departementer og folkevalgte organer. I tillegg vil også andre vesentlige trekk ved etterkrigstidens økonomiske utvikling enn de som er nevnt her, bli belyst.

NEKROLOG OVER sosialistisk studentlag.

Melodi: Fred Åkerstrøm: Halleluja amen.

Vi har vår egen praksis alle sammen
Halleluja amen
her i vårt lag her er vi demokrater
vi diskuterer, vi prater og vi prater,
så studiesirklen går i fryd og gammen
Halleluja amen.

Uenighet er viktig å bevare
og det skal vi klare
Enhetlig linje det er tidens tale,
men vi er ikke endimensjonale
Vi har flere dimensjoner enn vi kan klare
og de må vi bevare.

Revolusjon står øverst på programmet
Halleluja amen
Men staten vår er ikke som de andre,
det er en stat vi sikkert kan forandre.
Og dette må vi diskutere sammen
Halleluja amen.

Vise laget av teatergruppa i
SUF-stud.

STUDENTKAMP og KLASSEKAMP

Brigt Kristensen intervjuer Sigurd Allern.

"STUDENTOPPRØR" BLE I VÅR ET BEGREP SOM DAGLIG PREGET NYHETSMELDINGER OG AVISOVERSKRIFTER. GJENNOM DE FRANSKE ARBEIDERE OG STUDENTERS OPPRØR I MAI FIKK DET SAMTIDIG EN REVOLUSJONÆR DIMENSJON, DET BLE KNYTTET TIL ARBEIDERKLASSENS KAMP FOR Å STYRTE DET KAPITALISTISKE SAMFUNNET.

HVILKE ERFARINGER KAN NORSKE STUDENTER TREKKE UT AV DETTE, OG AV DE AKSJONER SOM HITTIL HAR BLITT GJENNOMFØRT VED UNIVERSITETET HER I OSLO?

I DETTE INTERVJUET SKISSERER SIGURD ALLERN NOE AV BAKGRUNNEN FOR STUDENTENES INTERESSEKAMP, OG TAR OPP TIL DRØFTING SAMMENHENGEN MELLOM STUDENTKAMPEN OG DEN ALLMENNE KLASSEKAMPEN. ALLERN HAR VÆRT FORMANN I SOSIALISTISK UNGDOMS-FORBUND, SOM I DAG KANALISERER HOVEDSTRØMMEN AV DEN REVOLUSJONÆRE BEVEGELSEN I NORGE, OG STILLER I HØST SOM SOSIALISTENES FORMANNSKANDIDAT VED VALGET I DET NORSKE STUDENTERSAMFUND:

Studenter og akademikere har tradisjonelt vært sett på som en elite i samfunnet, som en del av overklassen. Hvordan kan et studentopprør oppstå mot denne bakgrunnen?

Fordi dette skillet ikke lenger er reelt. Selv om universitetet virker som en rekrutteringsstasjon for den herskende klassen, så vil stadig flere studenter seinere bli vanlige lønnstakere, lærere, konsulenter, teknikere, forskere og administratorer. Universitetsseksplasjonen, fabrikkproduksjonen av høgt kvalifisert arbeidskraft, har også ført til en sterkere bevissthet om

om det å være student, at en er i en undertrykt stilling både faglig, økonomisk og sosialt. På denne måten er mange blitt løsrevet fra sin sosiale bakgrunn, samtidig som den framtidige, fast opptrukne borgerlige yrkeskarrieren ikke lenger er like dominerende og selvfølgelig. Dette innebærer at studentene ikke lenger er så integrert i det bestående samfunn som før, at gruppebevisstheten er blitt mer utviklet. Derfor er også mulighetene for aksjon og opprør mot systemet større.

Hvorfor oppsto ikke denne bevisstheten for flere år siden, samtidig med universitets-ekspløsjonen?

I en større sammenheng har tidspunktet å gjøre med den økte innsikt i kapitalismens vesen, som delvis er et resultat av Vietnamkrigen og den amerikanske imperialismens herjinger. forøvrig er det av betydning at studentene er blitt rammet av krav om rasjonalisering og effektivisering. Kapitalen og statsbyråkratiet krever et sikkert utbytte av de gigantiske investeringene i utdannelsesektoren. Ved en rekke fakultet og høyskoler hører en tidsbegrensning av studiene, og en skolemessig undervisning allerede til dagens orden. Ottosenkomiteens forslag innebærer at også de samfunnsvitenskapelige og historisk-filosofiske studiene skal underlegges de samme krav.

Mer enn noe annet har debatten om denne innstillinga torpedert myten om "den frie åndsarbeider", den er blitt en tung stein makthaverne har sluppet på sine egne bein.

Men har den samme bevissthetgjøringa funnet sted på det sosial-politiske plan?

Også på dette området har motsetningene mellom studenter og staten/monopolkapitalen blitt skjerpet. Statens utgifter til velferdstiltak pr. student er falt, lånesatsene fra Statens Lånekasse er utilstrekkelige, samtidig som matvareprisene og husleiene for Studentsamskipnadens egne hybler stiger raskt. Studentene må snart bruke halvparten av et gjennomsnittslån bare i husleie. Resultatet er at stadig flere studenter blir avhengig av private banker og ekstraarbeide som studiefinansierte skilde. En gjennomføring av Sandbergkomitéens forslag om overgang til forbruksbeskatning vil forverre både studentenes og lønnstakernes kår.

Kan en si at studenter og arbeidere helt entydig har felles interesser?

I en rekke konkrete saker som kampen mot momsen, prisstigninga og husleiespekulasjonen finnes det et reelt interesse-

felleskap, der et koordinert arbeide mellom f. eks. studenter og store grupper lønnsstagere vil kunne gjøre kampen mer slagkraftig. På lengre sikt er det viktig å være klar over at f. eks. industriarbeidere, fiskere og småbrukere allerede blir langt hardere rammet av monopolkapitalens utvikling enn studentene noen gang vil bli. For Finnmarks kystbygder er det idag tale om en ren tvangsflytning for å lette proletariseringa og kapitalsentralisering. For studentene er det sjølvsagt viktig å motarbeide tvangstiltakene mot studiene som Ottosen-komiteéns forslag innebærer, og kreve friere og bedre sosiale, økonomiske og faglige vilkår. Men samtidig er det nødvendig at vi solidariserer oss med lønnsstakernes, bygde- og kystbefolkningen i deres kamp mot de samme samfunnskrefter. På denne bakgrunn finnes det muligheter for etterhvert å utvikle en sterk og landsomfattende anti-kapitalistisk front.

Men vil ikke studentene svært ofte ende som arbeidernes "sjefer"?

Dette heger sammen med dobbeltheten i studentenes situasjon som kommende akademikere. Studentene skal umyndiggjøres og innordnes i akademikerproduksjon, for at de i neste omgang mest mulig effektivt skal kunne tjene innordninga og umyndiggjøringa av andre grupper. Det være seg som ingeniører, lektorer eller industripsykologer.

Men nettopp fordi en stor del av studentene er utsett til seinere å tjene arbeiderklassens virkelige undertrykkere. Alle forsøk på å sette studentenes krav opp som motsetning til arbeidernes, bøndenes og fiskernes interesser er derfor en mystifisering, og uttrykker borgerskapets splitt- og hersk politikk. Studentenes fiender er også arbeiderklassens fiender. effektiv kamp for studentenes interesser betyr også støtte til arbeidernes kamp.

Hvordan kan forsøkene på å splitte studenter og arbeidere bekjempes?

Det kan bare skje ved at studentbevegelsen konsekvent tar arbeiderklassens standpunkter og demonstrerer fellesinteressene, f.eks. i skattespørsmålet. Omvendt må vi forklare våre medstudenter styrken ved å stå sammen med den klasse som rammes på samme måte, men enda hardere enn studentene. Hovedvirkemidlet må være aksjonsfelleskap, f. eks. ved at studenter og andre grupper koordinerer husleiestreik eller kamp for flere dagheimplasser.

Betyr det at du anser studentenes interessekamp som en sosialistisk kamp?

Nei. Men gruppebevisstheten og fagforeningsarbeidet er selvsagt en forutsetning for en sosialistisk praksis. Den nystartede interesseorganisasjonen ved Universitetet i Oslo, Faglig Studentfront, er et nokså klart uttrykk for dette. På den ene siden baserer den sin virksomhet på et program som samsvarer med en marxistisk analyse av universitetsutdannelsens funksjon i det kapitalistiske samfunnet, og av studentenes økonomiske og sosiale situasjon. På den annen side inneholder det ingen analyse av de almenne klassemotsetningene i samfunnet, samt en teori om hvordan disse kan skjerpes og overvinnes gjennom en sosialistisk revolusjon.

Derfor er det heller ingen sosialistisk organisasjon, men en interessefront, som selvsagt ikke er basert på isolerte "reformkrav", men på en klar og uttrykt politisk plattform. Nettopp ut i fra en slik organisasjon kan det være mulig å samarbeide med andre grupper fra sak til sak, det kan gjelde annen ungdom under utdanning eller fagforeninger. Først når denne interessekampen blir koordinert og fører til en direkte konfrontasjon med systemet, kan den heves på et nytt nivå, bli en del av en bevisst klassekamp der målet er å knuse kapitalismen og opprette arbeidermakt.

Ved Universitetet i Oslo har Det Norske Studentersamfund tradisjonelt vært et dominerende sentrum for politisk aktivitet. Men er dette et egnet instrument i den kampen som nå tvinger seg fram?

I pakt med tradisjonene helt fra embetsmannstaten i forrige århundre, har diskusjonene, resolusjonene og særlig kampen om formannsvervet i DNS vært det samlende midtpunkt i den politiske virksomheten ved Universitetet, også for den sosialistiske mobiliseringen.

En umiddelbar fare er selvsagt at Studentersamfundet borgerliggjør den politiske utviklinga, ved at vekten legges på abstrakte og akademiske debatter, der en oftest drøfter "saken i seg selv", uten tilknytning til en sosial og politisk praksis. Studentene fortolker, men forandrer ikke. Mange møter virker derfor som teaterforestillinger, der venstresiden totalt dominerer debatten og de konservative virker som noe talentløse stand-ins for de makthaverne vi egentlig ønsker å bekjempe.

Valgkampene samler stadig større interesse, men får trekk felles med Stortingsvalg i form av billig popularitetsjakt og frykt for å støte marginalvelgere.

Ikke desto mindre er Studentersamfundet et historisk gitt utgangspunkt, og en dårlig ting kan bli en god ting.

Mitt første mål i høst er at vi skal virke som et sosialistisk kandidatstyre, ikke stå fram gjennom en formannsperson. Dette betyr at vi vil kutte ut alt Dameblad-pratet om vår egen dyktighet, organisatoriske bakgrunn og tidligere "tillitsverv". Valgkampen skal brukes som et ledd i en politisk bevisstgjøring, det betyr at vi skal presentere politiske saker og problemstillinger og ikke oss selv som "personligheter". Det programmet vi skal stille på vil være knyttet til den politiske kampen som idag føres av studenter, lønnstakere og andre grupper i det norske samfunnet. DNS kan derfor ha en funksjon som bindeledd mellom Universitetet og verden omkring, med klassekampen nasjonalt og internasjonalt.

I og med splittelsen i Sos. stud. ved semestrets begynnelse har det organisatorisk-politiske bildet på Universitetet blitt et annet enn tidligere.

Mener du at det mot en slik bakgrunn finnes grunnlag for samarbeide mellom SUF-ere og f. eks. Sos. studere og A-studere om valget i DNS, eventuelt også i andre spørsmål?

Splittelsen i Sos. stud. var både nødvendig og riktig, den har klargjort de politiske motsetningene på venstresida; rensket lufta for tåke og debatten for ull.

Dette innebærer at betingelsene for samarbeide i konkrete saker er bedre for alle parter enn før.

Foran dette valget i DNS har vi inngått en sosialistisk front. Det betyr ikke at vi på noen måte er enig om veien til et sosialistisk samfunn eller har noen felles teori om den norske klassekampen. Grunnlaget for samarbeidet er at vi er enig om nødvendigheten av en kamp mot det kapitalistiske samfunnet og mot imperialistisk undertrykkelse og utbytting. På samme måte har vi i saker som FNL-arbeidet, FNL-arbeidet, fagforeningskamp blant studentene o.l. en felles interesse med andre grupper og personer av å drive et front-arbeide, dvs. at vi samler oss til en felles kamp på begrensede områder, et samarbeide der premisene for dette er klargjort på forhånd.

Du tror altså ikke at interne motsetninger i den sosialistiske studentbevegelsen vil vanskeliggjøre arbeidet i tida framover?

Utviklinga skjer alltid gjennom en overvinnelse av motsigelser, og som vanlig må vi bekjempe to feilaktige tendenser i våre egne rekker; tendensen til opportunistisk og kortsiktig kompromissmakeri, og tendensen til revolusjonært svermeri. Studentbevegelsen på kontinentet har f. eks. betydd en kraftig stimulans, men samtidig nørt opp under ultra-tendenser. Tidligere høyre-kritikere av SUF ble i vår plutselig grepet av uklare lengsler etter for enhver pris "å få noe gjort". Slike tilløp til 'So ein Ding müssen Wir auch haben'-mentalitet må bestemt avvises. Studentkampen må alltid foregå ut i fra våre egne forutsetninger. Okkupasjoner, streiker o.l. er ikke noe som helst mål i seg selv, de er bare midler i en politisk kamp for å nå visse mål, og må falle helt naturlig inn i denne. Men like viktig som å unngå ubetenksom aksjonering er det å motstå fristelsen til å akseptere formal-demokratiske ordninger på Universitetet før den nødvendige bevissthet er tilstede i studentmassen. Det kan bli en måte å konservere passivitet på. Vår oppgave er å drive en kontinuerlig opposisjon på de enkelte institutter, gjennom aksjoner å utvide bevisstheten om undervisnings og pensums funksjon i og for det kapitalistiske systemet, ikke å administrere halv-løsninger.

Mer konkret: Hva er studentkampens plass i en revolusjonær strategi?

Den skaper bevegelse i en bestemt del av massen, og frambringer kadre skolert i direkte aksjon. I makttermer betyr det en svekking av kapitalismens effektivitet, ved at produksjonen av tilpasningsdyktig ideologisk og teknisk arbeidskraft hemmes. Universitetet kan selvsagt aldri løsrives fra det kapitalistiske systemet, bli en sosialistisk øy i et borgerlig samfunn. Men vi kan som en permanent opposisjon gjøre det til en base for den sosialistiske revolusjonen, som bibringer av kadre, kunnskap og innsikt til den revolusjonære kampen. Det siste muliggjøres av universitetenes relative autonomi i forhold til monopolkapitalens maktsentra, sammenliknet med vanlige bedrifter. På de fleste arbeidsplasser er slingsringsmonnet langt mindre for maktforskyvende masseaksjoner i ikke-revolusjonære perioder. Det understreker på nytt at studentkampen kan bidra til å utløse den bevisste klassekamp i samfunnet forøvrig.

Betyr det at studentene kan betraktes som en avant-garde i klassekampen?

Nei. Avant-garden kan bare bestå av et revolusjonært sosialistisk parti, som tar opp i seg alle arbeiderklassens hovedelementer.

Derfor er også slagordet "student-makt" feilaktig. Det må nødvendigvis bety at studentene alene kan få en reell makt over sin arbeidsplass, Universitetet. En slik tanke er utopisk all den stund lærestedet reelt er drevet og finansiert av staten.

Skal universitetene bli frie må også den eneste kraft som kan avskaffe kapitalismen - arbeiderklassen - bli fri. Men strategisk sett har studenter og akademikere selvsagt en viktig posisjon, de innehar teknisk og ideologisk kunnskap.

I kraft av sin ekspertstatus har akademikerne mer enn noen annen mystifisert arbeidernes situasjon, definert kapitalens behov som samfunnets behov, dens krav som uunngåelige krav. Og det sier nødvendigvis noe om deres betydning for den nødvendige avsløring av slike ideologiske forkledninger. Men bare dersom denne bevisstgjøring blir instrument for arbeiderklassens aktive kamp, kan "studentopprøret" få revolusjonær betydning.

STUDENTSAMSKIPNADEN I OSLO

er studentenes velferdsorganisasjon
ved Universitetet og høyskolene i Oslo.
Studentsamskipnadens virksomhet omfatter blant annet:

Spisesteder

Utbyggingsavdeling

Universitetsbokhandlere

Studentbyen på Sogn

Universitetsforlaget

Boligformidling

Varehus

Studentenes Helsebyrå

Daginstitutioner for barn

**Helsøtjenesten
v/ Universitetet i Oslo**

UNIVERSITETSSENTRET, BLINDERN, OSLO 3

TELEFON: 46 88 80

TELEGRAMADR.: «STUDENT»

Red Guards propagate Mao Tse-tung's
thought during their long march (Papercut)

Einar Olgeirsson

**FRA
ÆTTESAMFUNN
TIL
KLASSESTAT**

Norrøn historie
med fascinerende
ny tolkning

**ELAN
BØKENE**

kr.12⁵⁰

Lenin

**STATEN OG
REVOLUSJONEN**

En samling artikler, avhandlinger
og brev om statsteori, revolusjon
og revolusjonær strategi.

For første gang på norsk Lenins
siste brev - kjent som «Lenins
testamente».

**ELAN
BØKENE**

kr. 14⁵⁰

Forlaget NY DAG
Grønlandsleiret 39, Oslo 1.
Telefon: 68 96 02

VÅR SITUASJON:

Våre interesser som samfunnsgruppe faller ikke sammen med kapitalens behov. Ottosenkomiteens innstilling har mer enn noen sosialistisk agitasjon klargjort våre klasseinteresser. Mens Finnmark avfolkes fylles universitetene. Bygningsarbeidere kjemper mot stemplingsur på sin arbeidsplass, vi kjemper for bestemmelse om på vår arbeidsplass. Boligforholdene forverres, arbeidere og studenter tvinges til kamp mot hverandre på det åpne boligmarked.

En felles strategi er nødvendig for grupper med felles interesser. Studentene kan ikke alene føre denne kamp. Vår oppgave blir å få klarlagt motsetningene på vår arbeidsplass. Da nytter det ikke å be om et fritt universitet uavhengig av samfunnets klausesituasjon. Enten er vi for eller i mot Ottosenkomiteens innstilling. Men dette valg forplikter til videre handling ved universitetet på arbeiderklassens side. Ledende medlemmer av sosialistisk studentlag går i denne situasjon inn for et kritisk universitet, forskning uavhengig fra ytre press. De tar ikke stilling i klassekampen.

Red.

KJØP OG LES:

**for
vietnam**

Organ for Den Norske Solidaritetsskomite for Vietnam.

